

17 вересня у спогадах польського прикордонника

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

У своєму опублікованому спогаді командир Стражницьї «Бор» прикордонної роти «Новомалин» батальйону КОП (Корпусу Охорони Пограниччя) «Острог» **Йозеф Вілиця** так описує події того дня 1939 року: «17 вересня о 4 год 15 хв керівник роти спитав мене по телефону, що відбувається в моїй секції, я відповів, що нічого цікавого. Територія цього відтинку кордону була рівною, а на ній до війни Світі збудували паркан до трьох метрів висотою, тому вглиб території Радянського Союзу нічого не було видно. З початку війни за парканом було чути роботу важкої техніки (чи то тракторів, а може, танків?) – я про це доповідав керівництву роти.

Щоб розвідати обстановку, я вислав патруль у найближче село Межиріч, віддавши наказ оглянути дорогу Новома-

лин-Межиріч. Близько п'ятої години патруль сигналізував пострілами, а після повернення повідомив, що прикордонна огорожа повалена і радянська армія з танками рухається до Новомалина.

Я доповів ситуацію командир роти й отримав наказ залишити пограничну заставу та повертатися з командою до роти (тобто до Новомалина). Щоб добратись до роти, ми переходили через радянські відділення, які були вже в селі, і там побачили, що на будівлю командування роти націлені станкові кулемети. Наставили зброю і чекали на дальший перебіг подій. За хвилину з одного боку з'явилися танки і зупинилися на певній віддалі, а з другого – кавалерія, і нас роззброїли. Потім під дуже сильним конвоєм відвели нас до села на площу перед школою. У цей час появилася польський літак, який летів уздовж польсько-радянського кордону. При появі літака конвой утік, щоб сховатися, де хто міг. Ця това-

риська допомога наших пілотів на якусь мить визволила нас, бо до того часу ніхто не знав, що відбувається.

Колоною за якийсь час ми вирушили на схід, етапами близько чотирнадцяти днів добрались до Козельська. Там, за колючим дротом, нас поселили в монастирі. Під кінець грудня 1939 року, в результаті обміну військовополоненими між Німеччиною і Радянським Союзом, я потрапив до німецького полону, уникнувши Катині».

Цей матеріал з ресурсу Historia Polskich Straznic w dniu 17 wrzesnia 1939 r. віднайшла, переклала й уперше опублікувала львівська дослідниця **Марія Лаврук** для вже не раз згадуваної і цитованої в нашій рубриці колективної монографії Новомалин у просторі і часі: краєзнавче дослідження волинського села: монографія / [М. М. Лаврук, А. В. Мельник, М. П. Манько та ін.] ; за ред. М. М. Лаврук, А. В. Мельника. – Харків : Чайка, 2013. – 744 с. —